

і те, що мультимедія сприяє створенню умов для організації роботи шляхом сполучення навчального матеріалу й забезпечення його успішного сприйняття. Заняття із застосуванням мультимедійних презентацій – це своєрідні відеопроєкти, які наближають дітей до життя. Для молодших школярів візуальний супровід уроків має особливе значення, бо в учнів початкових класів переважає наочно-образне мислення. Дітей приваблює новизна, отже привертає увагу та затримує її на певний час динамічність і яскравість зображень, які створюються завдяки анімаційним можливостям мультимедіа.

Все це дозволяє при більш низьких тимчасових витратах отримати більш високий результат в навчанні дітей: застосування ІКТ на уроках підсилює позитивну мотивацію навчання, активізує пізнавальну діяльність учнів; використання ІКТ дозволяє проводити уроки на високому естетичному та емоційному рівні; забезпечує наочність, залучення великої кількості дидактичного матеріалу; забезпечується високий ступінь диференціації навчання; розширюється можливість самостійної діяльності; забезпечується доступ до різних довідкових систем, електронних бібліотек, інших інформаційних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Андрусич О. Сходинки до інформатики: від програми до планування / О. Андрусич // Учитель початкової школи. – 2013. – № 3. – С. 33-41.
2. Зеленська О. Використання інноваційних технологій на уроках у початкових класах / О. Зеленська // Початкова школа. – 2013. – № 9. – С. 47-48.
3. Ведмідська Н.М. Реалізація ідеї розвиваючого навчання на уроках інформатики в молодшому віці / Н.М. Ведмідська // Особливості навчання інформатиці в початковій школі: пріоритети і завдання / упоряд. Д.Г.Клугман, С.М.Бондаренко. – Прилуки, 2013. – С. 21-25.

ІЛЬНИЦЬКА М.І.,
МОЛНАР Т.І.

Мукачівський державний університет, Україна

ПРИНЦИП НАВЧАННЯ ЯК ДИДАКТИЧНА КАТЕГОРІЯ

Принципи навчання відносяться до базових понять дидактики. Проблема визначення дидактичних принципів – не нова. Ще з радянських часів триває низка суперечок щодо визначення принципів навчання та їх кількості. Дидактичні принципи в сучасній початковій школі залишаються невід’ємною складовою організації та здійснення освітнього процесу.

Вивченням означеної проблеми займалися Ю. Бабанський, С. Гончаренко, І. Харламов, М. Ярмаченко та інші. Науковці по-різному визначають дидактичні принципи, що свідчить про відсутність їх єдиної системи.

Першу спробу створення цілісної системи принципів навчання здійснив Я. Коменський [2]. Його система принципів спирається на принцип природовідповідності: у навчанні та вихованні слід урахувувати природні, вікові та психологічні особливості дітей. Ф. Дістервег, прагнучи розкрити дидактичні принципи і правила якомога конкретніше, розглядав їх як вимоги до змісту навчання, до вчителя й учнів. Заслуга К. Ушинського полягає в тому, що дидактичні принципи він розглядав у тісному зв’язку з формами й методами

навчання. На його переконання, в навчанні слід урахувувати зміст і дозування навчального матеріалу, посиленість його для учнів, послідовність вивчення, розвиток свідомості, діяльності й активності учнів, міцність засвоєння знань, виховне навчання тощо.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день у дидактиці зустрічаються такі терміни, як «принципи навчання», «дидактичні принципи» та «принципи дидактики». Більшість педагогів дійшли висновку, що ці терміни однозначні. Вони характеризують по суті одне й те саме явище. Наприклад, І. Малафійк вважає, якщо розглянуті закономірності навчання достатньо обґрунтовані у науковому відношенні, то вони повинні виступати як вихідні вимоги до організації освітнього процесу. Ці вимоги прийнято називати дидактичними принципами [3].

На думку Ю. Бабанського, з виявлених дидактикою закономірностей впливають деякі основоположні вимоги, дотримання яких забезпечує оптимальне (найкраще для даних умов) функціонування навчання. Їх називають принципами навчання.

В. Бондар, аналізуючи принципи навчання, твердить, що принципи навчання – це положення, які виражають залежність між цілями підготовки і закономірностями, що визначають практику навчання. Дидактичні принципи, таким чином, розглядаються як рекомендації, які скеровують педагогічну діяльність і освітній процес в цілому, як засоби досягнення педагогічних цілей з урахуванням закономірностей і умов протікання освітнього процесу, як система загальних і принципово важливих орієнтирів, що визначають зміст, методи, організацію навчання і способи аналізу його результатів [1].

У перекладі з латинської мови термін «принцип» означає «першооснова», «начало», «правило». Дидактичні принципи – це керівні вихідні положення, які визначають зміст, організаційні форми, методи освітнього процесу відповідно до загальних цілей і закономірностей. Це своєрідні вимоги, виконання яких дає змогу не тільки теоретично, а й практично створити і реалізувати систему навчання. Правило навчання – це опис педагогічної діяльності, що базується на конкретному принципі. Правило розкриває окремі сторони застосування того чи іншого принципу навчання, це конкретна вказівка вчителю на те, як потрібно діяти в типовій ситуації навчання. Правил, що впливають з принципів, досить багато. Вони залежать здебільшого від конкретних методик викладання, а їх використання – від компетентності, ерудиції вчителя, рівнів розумового та емоційного розвитку учнів, використовуваних засобів навчання.

Принципи навчання, що розкриваються через правила, використовуються з урахуванням конкретних дидактичних умов, зокрема віку учня, специфіки навчального матеріалу, мети вивчення матеріалу. Кількість принципів навчання може бути різною. Послідовність принципів в історії педагогіки також була різною. Вона виводилася із загальної концепції природовідповідності навчання (Я. Коменський), культуровідповідності (А. Дістервег), логіки процесу пізнання (Т. Ільїна).

Учителю, готуючись до уроку, потрібно орієнтуватися на класичні дидактичні принципи, тобто ті, що обґрунтовані у всіх теоретичних системах, зокрема: принцип спрямованості навчання на вирішення завдань освіти, розвитку і

виховання (мети освіти); *принцип науковості; принцип зв'язку теорії з практикою, з життям; принцип свідомості й активності; принцип доступності; принцип наочності; принцип систематичності і послідовності; принцип міцності.*

Отже, застосування принципів навчання є необхідною умовою, котра сприяє підвищенню якості педагогічної діяльності. Дидактичні принципи лежать в основі вивчення всіх навчальних предметів, значною мірою визначають їх зміст, форми організації і методи навчання. Вони діють на всіх етапах навчання. Відповідно до загальних цілей і закономірностей, дидактичні принципи регулюють основні компоненти процесу навчання.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Дидактика: підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / В. І. Бондар. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Коменський Я. Велика дидактика / Я. Коменський // Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія: навчальний посібник / Уклад. і автори вступних статей Є. І. Коваленко, Н. І. Белкіна [Заг. ред. Є. І. Коваленко]. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 664 с.
3. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи: Навчальний посібник / І. В. Малафійк. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. – 632 с.

ІСАЄВИЧ С.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Україна

НЕПЕРЕРВНА ПСИХОЛОГІЧНА ОСВІТА І ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Для світового товариства неперервна психологічна освіта є способом збереження, розвитку і взаємозбагачення національних культур та загальнолюдських цінностей, важливим фактором й умовою міжнародного співробітництва в галузі психології та розв'язання глобальних завдань сучасності. Г.Ничкало зазначає, що неперервність професійної освіти, як світова тенденція, формується у другій половині ХХ ст. Саме в цей період посилилася тенденція до міжнародного співробітництва в галузі професійної освіти. Насамперед ідеться про широку діяльність ООН, ЮНЕСКО, Міжнародної організації праці (МОП), які ухвалили документи з проблем професійного навчання різних категорій населення.[1]

У Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ ст. визначено, що державна політика щодо неперервної освіти здійснюється з урахуванням світових тенденцій розвитку освіти впродовж життя, соціально-економічних, технологічних і соціокультурних змін. Вперше концепція «неперервної освіти» була представлена на форумі ЮНЕСКО (1965) видатним теоретиком П. Ленграндом і викликала значний теоретичний та практичний резонанс. У запропонованому П. Ленграндом трактуванні неперервної освіти втілено гуманістичну ідею: у центр поставлено всі освітні початки людини, якій слід створити умови для повного розвитку її здібностей протягом усього життя. Поштовхом для створення теорії неперервної освіти стала глобальна концепція «єдності світу», згідно з якою всі структурні частини людської цивілізації взаємопов'язані та взаємозумовлені. При цьому людина є головною цінністю і точкою відліку всіх процесів, що відбуваються у

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>